

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsako soboto, ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K. za pol leta 4 K. za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 vin. brez priloge, s prilogo po 16 vinarjev.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristopna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Volitve v Ljubljani. — Jugoslovansko kraljestvo v okvirju habsburške monarhije. — Balkanska kriza. — Politične vesti. — Iz slovenskih dežel. — Kranjsko: Razno. — Raznoterosti. Podlistek: „Na smrt obsojeni?“

Volitve v Ljubljani.

Slabo uspela in malo plodna pogajanja, ki jih je vodil dr. Iv. Tavčar v imenu narodno-napredne stranke z dr. Šusteršičem, so dolgo časa po razpisu deželno zbornih volitev zadrževala resni prevdarek, kdo bo v Ljubljani kandidiral za triprazne poslanske sedeže. Da predela kaka kandidatura potrebno splošno kritiko volilcev in dobi globljih korenin v javnem mnenju, za to je treba večmesečnega sondiranja in pretresanja. Kar se porodi zadnje tedne pred volilnim dnem, vse to je že prepozno. Na deželi, kjer za enkrat voli pravzaprav le duhovščina, kakor ji ukažejo iz centrale, tam je seve drugače. Da pa je v mestih tako, to kažejo volitve, ki so se pretekli ponedeljek izvršile v Ljubljani.

Danes in že več kot 14 dni je prepozno iti s kritičnim nožem nad kandidate. Mi ne maramo rušiti discipline. Kar tu pišemo, se zgodi le zategadelj, ker ne maramo, da bi nauk, ki izhaja iz zadnjih ljubljanskih volitev, ne bil podcenjevan.

O tem, kako je prišlo do kandidature občinskega svetovalca Turka in kako je propala kandidatura Luke Jelenca, bomo še imeli priliko pisati. Le toliko danes rečemo, da se nam zdi reakcija med učitelji sicer umljiva, vendar ne povsem in dovolj utemeljena. Kdor je videl, kako so se ti obžalovanja vredni dogodki vršili s tako naglico, da ni nihče imel časa, da bi vse posledice natančno premislil, bo sicer potrdil, da se ni prav ravnalo s kandidatom učiteljem, vendar so bile velike na-

„Na smrt obsojeni?“

Ko sem v prejšnjih letih čital Meškove spise, se mi je zdelo čudno, kako je mogoče, da se Meško kot globoko čuteča duša, kot glasnik vseh, ki ljubijo in trpe, kot pisatelj živčev na naši narodni meji, kjer gine v tujem morju koroško slovenstvo, tako malo dotika perečega narodnega in političnega vprašanja. V njegovih slikah in povestih ni bilo nikjer odmevov o tem, kar se je predigravalo takorekoč pred njegovimi očmi. Počasi je postalo jasno, da je to prav in da bo Meško kot umetnik tem večji, čim manj ga potegne vase politični boj. Zdelo se mi je, da se Meško nalašč izogiblje teh snovij, da ga zanima samo človek in njegovo veliko notranje kraljestvo, narava s svojo veliko poezijo in ljubezen s svojimi velikimi lepimi sanjami. Njegovi lirski duši je bilo tu najbolj prijetno in je tu dosegel največje uspehe. Počasi šele so se začeli oglašati med njegovimi spisi glasovi o domovini — izročeni poginu, o domovini nesrečni in trpeti. Z veliko boleščjo so bila pisana ona mesta in so uplivala na čitatelja. Pričakoval sem, da se bodo bolj in bolj oglašali ti glasovi. Mislil sem si pisatelja za-

pake v tem, kako se je z njegove strani kandidatura lansirala. Kakor rečeno: o tem se bo še lahko govorilo. Po našem mnenju je vse to le prehodna epizoda.

Po drugem shodu zaupnikov je bil faktum, da je bil g. Turk kandidat. Za volilce, ki znajo ločiti osebe od stranke, je bila s tem stvar odločena. Tako smo videli, da so se, dasi ne s popolnim navdušenjem v srečo, borili vsi mlajši strankarji, kojim pač nihče ne more očitati, da vodstvo narodno-napredne stranke z njimi ravna posebno uljudno in očetovsko. In prav je tako!

Stranka ostane, osebe padejo, napake in razpori lahko izginejo. Stranka pa je v naših narodnopolitičnih razmerah kot potrebna utemeljena. Vspričo desetletnim neprestanim taktičnim napakam in nedelavnosti lahko trdimo, da bi narodnonapredna stranka, če bi sploh mogla, že zdavnaj izginila s površja.

Tudi pretekle volitve so prinesle originalne doneske k zbirki napak, ki jih je zagrešilo vodstvo. Nekaj časa je hotelo komandirati, potem se je uklonilo terorizmu. Pravo vodstvo pa ne sme storiti ne eno ne drugo. Ko se je bila enkrat ta omahljivost v vodstvu začutila, je postalo povsem pasivno. Če so ob drugih volitvah deževale karte in pisma ex praesidio za strankinega kandidata, si to zastoj pričakoval ob zadnji volitvi. Politična društva niso bila k delu poklicana, agitacija je spala. Sredstev za propagando ni bilo na razpolago. Če se je od zgoraj čutil tak vetrček, kaj čuda, če je par uradnikov hitelo razglasiti kandidaturu oficijala Mayerja, in se volilstvo sploh ni hotelo posebno angažirati v boju.

Ako bodo prinesle pretekle volitve zavest, da je reorganizacija stranke potrebna, če zmaga

puščenega na koroškem brdu, od koder gleda po dolini, kjer umira narod. Vsega nam je žal, kar poginja, ker vsi po naravi ljubimo življenje, in boli nas tem bolj, čim bližje je našemu srečo, po čemer posega smrt. Naravno je bilo torej, da se je umetnika Meška bolj in bolj dotikala tragedija, ki se je godila v dolini. Krik boja, obupa in bolesti, šum zmagovitih tujcev in vzdih propadajočega naroda — vse to je donelo s tako silo, da je oglušilo tihe sanje in lepe pravljice, umolknila je nebeška poezija, kakor slavec utihnejo pred grmečo nevihto. Zdi se mi, kakor da je temno gorje, ki je divjalo po dolini, stegnilo svoje črne roke po umetniku in reklo: Imaš pero — piši! Govori o tem, kar vidiš. In pesniku se je zdelo, da tirja domovina, da izpregovori, kajti zdelo se mu je — in to je bilo opravičeno — da ljudje onstran gor vsega tega ne vidijo, ne slišijo, ali če vidijo in slišijo, jim je to tuje, neznano. Zdelo se mu je, da ne zado- stuje več, pisati sanje o domovini zapuščeni in uničeni — o tem se je pelo v raznih oblikah mnogo in preveč — zdelo se mu je, da treba podati drastično resnično sliko prav tako, kakor jo je videl v dolini. Tudi ni kazalo izpregovoriti samo o knjigi, na oder je bilo treba iti in povedati vsem v obraz, kaj se godi. In

prepričanje, da treba k političnemu delu pritegniti čim več rok, ne le par sila preobloženih ali pa že emeritiranih moči, potem so bile volitve dasi malo sramote, vendar koristen dogodek v razvoju stranke. To pa seveda le, če tudi mej odpadlimi zavlada zavest, da z izstopom iz stranke pravzaprav nikogar drugega ne kaznujejo, kakor naš celokupni slovenski narod, ki rabi vse sloje družbe splošno napredno stranko, pa bodisi pod tem ali onim imenom ali temi ali drugimi voditelji.

Jugoslovansko kraljestvo v okvirju habsburške monarhije.

Prišli so za habsburške južne Slovence ne- navadno ugodni trenotki, ki se mogoče tako kmalu ne vrnejo in katere je treba dobro izkoristiti. Notranje razmere v habsburškem cesarstvu in mednarodni položaj vobče takorekoč narekujeta južnim Slovanom habsburške monarhije približno taki-le program:

1. Iz ozemlja, katero naj tvorijo del Koroške, Štajerske in Ogrske, Kranjska, Goriška, Gradiška, Trst z okolico, Istra, Hrvatska in Slavonska ter Dalmatska, Reka z okolico, Bosna in Hercegovina, se naj ustvari na podlagi državnopravnih titulov hrvatskega in ilirskega kraljestva ter srbske vojvodine in prirodnega prava jugoslovansko kraljestvo v okvirju habsburške monarhije. Meja tega kraljestva mora iti od Eišaara ob laški meji na Koroškem po gorskem grebenu k izlivu Valentinskega potoka v Ziljo, čez Kotje v Ziljski dolini po gorskem grebenu, čez Belo jezero, po gorskem grebenu čez Kammering ob Dravi, po gorskem grebenu čez Koberco, dalje čez Arje, po gorskem grebenu čez Oberboden, po strugi Tiebelbachu do

jaz sem prepričan, da je to dalo pisatelju več dela, nego troje bolj umetniških del v genru, ki ga je imel edini Meško pri nas. Ampak pošast je kričala v dolini in zahtevala: govori, govori... In domovina je ječala pod težko nesrečo. Bilo je, mislim, v tem nekoliko nespo- razumljenja. Na eni strani je vabila poezija prirode in višjega življenja in na drugi je kričala trda resnica vsakdanjega življenja — in krik je prekričal poezijo in pesnik je prijel scene, ki jih je videl vsak dan in jih je pokazal javnosti: tako je! Knjiga je morala biti napisana, in v tem je vse. Godilo se je skoraj vsakemu tako, ki je kdaj prišel v one kraje in je mislil na domovino. Skoraj vsakemu se je zdelo, da mora pisati, pisali smo mnogo in še premalo. Ob času, ko so se godile po Avstriji čudne reči, ko je na Češkem 15.000 otrok učilo državne urade izpolnjevati njih dolžnosti, ki jim jih nalagajo zakoni, ob času, ko so učenjaki v Berlinu govorili svoje znamenite govore v dokaz svoje nemške nadutosti in omejenosti, ko so govorili, da je Praga nemška, ter klicali vse sile na pogin slovanstva, takrat sem prejel to knjigo. Na smrt obsojeni?...*) Jaz bi pustil

*) „Na smrt obsojeni?“ Spisal Ksaver Meško. Izd. in zal. Mohorjeva družba. Celovec. 1908.

izliva v Glino, po strugi Gline do izliva Vimičkega potoka, po Beli steni, čez Plešivec, Svinec ob Goršici, po gorskem grebenu čez Speikkogel dalje do Šmarnega v Labodski dolini, po gorskem grebenu čez Koralpo na Štajersko k virom Bele Sulme, po strugi Sulme do izliva v Muro, po strugi Mure do izliva Perkovega mlinskega potoka, čez Farovce k izlivu Pöltenbacha v Kučenico, po strugi Kučenice čez Stergagorje v dolino Dojberskega potoka do izliva v Rabo, po strugi Rabe do izliva Lugoškega potoka, čez Ispank in Ramoczo ob Krki, po strugi Krke do izliva v Muro, po strugi Mure do izliva v Dravo, po strugi Drave do izliva v Donavo, po strugi Donave proti toku do Frančiškovega prekopa, po strugi Frančiškovega prekopa do Tise, po strugi Tise proti toku do izliva Moruše, po strugi Moruše proti toku do Arada, čez Arad, Temešvar, Krnjak po gorskem grebenu k izlivu Požeškega potoka v Donavo. Odtod pa gre državna meja tja do Eishaara. Umestno bi bilo, da habsburško cesarstvo odstopi Furlansko Italijo v zameno slovenskega dela Beneške. Ozemlje jugoslovanskega kraljestva bi merilo dobrih 150.000 km² z več nego 8 milijoni prebivalcev. Jugoslovansko kraljestvo bi bilo torej le del habsburške monarhije.

2. Jugoslovansko kraljestvo imej svojega lastnega kralja iz habsburško-lotarinske rodbine, ki imej kar se tiče armade slične pravice kakršne ima bavarski kralj. Vrhovne pravice habsburškega cesarja, katere ima v teritoriju, ki ima tvoriti jugoslovansko kraljestvo, preidejo na kralja južnih Slovanov.

3. Jugoslovansko kraljestvo imej v ostalih smereh isto samostalnost, kakoršno ima dandanes Ogrska in imej vrhutega približno takšno pravico svojega diplomatskega zastopstva pri vseh svojih sosednjih državah, kakoršno ima bavarsko ali saško kraljestvo.

4. V jugoslovanskem kraljestvu bodi državni, t. j. uradni, armadni in diplomatski jezik izključno srbsko-hrvatski jezik, le v slovenskem ozemlju bodi uradni jezik slovenski. Latinica in cirilica bodita v rabi enakovredni kakor sta pri Nemeih latinica in fraktura ter se naj srbsko-hrvatski in slovenski jezik v vokalarnem oziru izenačita, dočim si v formalnem svoje posebnosti ohranita.

5. Jugoslovansko kraljestvo se razdeli v tri pokrajine, v srbsko, hrvatsko in slovensko. Takšno pokrajino tvori ozemlje, na katerem eno pleme kompaktno prebiva in katero imej ime v historiji utemeljeno. Slovenska pokrajina bi se imenovala kraljestvo Ilirija, hrvatska trojedina kraljevina in srbska srbsko vojvodstvo in bosansko kraljestvo. Vsaka pokrajina bi imela svojega kraljevega namestnika, svojo pokrajinsko vlado in pokrajinsko zbornico. Zagreb bi bil glavno mesto jugoslovanskega kraljestva, kjer bi bil sedež osrednje vlade, odgo-

vorne osrednjemu parlamentu. Da bi moralo biti razmerje med jugoslovanskim kraljestvom in celokupno habsburško monarhijo takšno, da bi se ne motil mirni razvoj na nobeni strani, se samo ob sebi razume.

Da bi se meje jugoslovanskega kraljestva strinjale z mejami cerkvenih provincij in da bi bilo kraljestvo tudi v cerkvenem oziru primerno razdeljeno, ni treba posebej poudarjati.

Da bi se izpolnil sen o jugoslovanskem kraljestvu mogoče kot kompenzacija balkanskim državam od avstrijske strani! S takšno kompenzacijo bi habsburško cesarstvo ničesar ne izgubilo, temveč le pridobilo. Sicer pa najbližja bodočnost pokaže, v koliko smo Jugoslavlani mogli imeti upanje na uresničenje samostalnosti v okvirju starodavne habsburške monarhije.

y.

Balkanska kriza.

Šele sedaj, ko so izginili prvi neposredni vtisi, ki jih je povzročila na evropsko javnost izvedena aneksija Bosne in Hercegovine, in ko je razum premagal razburjenost srca, je možno napraviti si pravo sliko o fatalnem pogumu, ki ga je imel avstrijski minister za zunanje stvari, baron Aehrenthal, ko je z železno roko, ne da bi se oziral na razpoloženje velevladi, anektiral Bosno in Hercegovino naši monarhiji. Dan za dnem nam prinaša brzojav novih dokazov o žalostnem in kritičnem položaju, v katerem se nahaja sedaj avstro-ogrska diplomacija vsled tega koraka. Osamljenost na vsej črti — v teh besedah se izraža situacija. Na eni strani nova trozveza: Anglija, Francija in Rusija, ki brez ovinkov in očito rujejo proti monarhiji, da s tem zadenejo posebno Nemčijo in razširjajo svoj vpliv na vzhodu na račun naš in naših nemških sosedov; na drugi strani Italija, ki je v zadnji razpravi o zunanji politiki v rimskem parlamentu na nedvoumljiv način povedala, da ne mara radi trozveze, ki jo po čustvovanju italijanskega naroda postala mrtvo slovo, podpirati nove avstro-ogrske politike, ki se gotovo ne vjema z njenimi lastnimi aspiracijami na vzhodni obali jadranskega morja; na tretji strani slednjič Turčija, Srbija in Črnagora, ki ne prikrivajo več svojo mržnjo nasproti vsemu, kar je avstrijsko in se ob najintenzivnejšem oboroževanju pripravljajo, da pozdravijo novo avstro-ogrsko politiko s kanoni in repertirkami.

To je sedanji položaj naše monarhije. Ali bo šlo baronu Aehrenthalu vse gladko? Upajmo, da si svet sodi zelo pesimistično! Avstrijska diplomacija ima rešitev v svojih rokah. Ljudstvo, ki ima največji interes v tem, da ne pride do krvoprelitja, zahteva od barona Aehrenthala, da v ožigled vojne nevarnosti pristriže nekoliko svoje peruti.

Bojkotno gibanje zoper avstrijsko blago na Turškem kljub vsem ugovorom našega po-

stavko, pomeni narodno silo bodočnosti. Te zavednosti pri nas na Koroškem in še marsikje drugod ni — in to je vzrok, da se gode drame; kakor je „Na smrt obsojeni“ in da se morajo take drame tudi pisati. V tem oziru nismo spolnili svoje dolžnosti, zamudili smo mnogo in vprašanje je, če imamo že zdaj pravo pot, kako se je treba braniti. Pisatelj je nazval svoje delo: dramatska slika v treh dejanjih. So to dramatske slike, življenske slike iz Korotana. Ko bi bile to kratke enodejanke, ali scene, bi uplivalo prav tako ali skoraj boljše, nego celota. Gotovo pa je zelo primerno ob času, ko je tako zelo potrebno izpregovoriti o naši meji, da je knjiga izšla in da bo dostopna širšemu občinstvu. Tudi na odru bo ugajala.

Tako jaz razumevam nastanek in pomen knjige „Na smrt obsojeni.“ Pisalo se je o tem mnogo in različno. Enako se bo zdaj govorilo in pisalo o „Materi“. Da razumemo vse to, je treba iti tja na Ziljo, recimo za nekaj dni. Meško živi tam že dalje časa. In videli bomo, kako boli in peče, kako kriči in vpije ono tiho umiranje. In to snov umetniški obdelati ni lahka stvar. Politisch Lied ein garstig Lied. Človek je rad pristranski in ni lepo, kadar se to dotakne umetnika s svojo umazano roko. Mi nismo bili na-

slanika še ni ponehalo. Avstrija je tudi že ponudila denarno odškodnino Turčiji za Bosno in kakor pravijo, znesek 50 milijonov frankov, ki se pa zdi turški vladi premajhen. — Srbija se neprestano oborožuje in prostovoljci se pridno vežbajo. Pravijo tudi, da je Srbija napovedala Avstriji carinsko vojno.

Politične vesti.

Slovanski odbor državnih poslancev je zboroval pod predsedstvom dr. Kramarja v sredo. Sklenilo se je, da bodo vsi slovanski poslanci glasovali za predlog „Narodne zveze“ glede aneksije. Odbor je sklenil, da ostane med razpravo o predlogi glede aneksije v permanenci in da se bo o vseh konkretnih vprašanjih skupno razpravljalo in sklepalo.

Debata o aneksiji v državnem zboru. V sredo se je razpravljalo o aneksiji in pride za nas vpoštev zlasti izjava poslanca Liechtensteina, ki je vtemeljeval nujnost. Zastopal je stališče, da se vse hrvatske in srbske dežele, ki so že pod Avstrijo, združijo z Bosno in Hercegovino v eno celoto in samostojno upravljajo pod habsburškim žezlom. Dr. Šušteršič je vtemeljeval predlog Narodne zveze, da se da Bosni in Hercegovini popolna ustava, kakor jo imata Avstrija in Ogrska in da se združita anektirani provinciji s hrvatskimi deželami. Poslanec Malik je izjavil, da bodo Vsenemci glasovali proti aneksiji. Poslanec Laginja je povdarjal potrebo združenja hrvatskih in srbskih dežel, ki tvorijo geografično in etnografično enoto, ter izjavil, da bo Avstrija ali rešila problem narodnega združenja ali bo pa Hrvate izgubila. Poslanec Klofač ni nastopil tako ostro, kakor bi bilo pričakovati. Zavračal je podle napade dunajskih časopisov glede veleizdajkega mišljenja češkega naroda ter povdarjal, da Čehi ne morejo imeti ljubezni do Avstrije, ker se zahteva, da mora biti Avstrija na vsak način nemška in le nemška. V Avstriji se pa ne more vladati zoper Slovence, niti zoper Nemce. Zahteval je, naj Avstrija okupira na Balkanu gospodarsko vprašanje. Zveza z Nemčijo donaša Avstriji le škodo, ker se na Balkanu vzbuja sum, da je Avstrija le avantgarda vsemenske misli. Le potom personalne unije je mogoča združitev Bosne in Hercegovine; v tem slučaju imajo pa tudi Čehi besedo, ker nastane potem trialistična država. Govornik in njegova stranka bo glasovala proti aneksiji, ker se Srbi zlasti z ozirom na preganjanja na Ogrskem ne morejo veseliti aneksije, tembolj ker se aneksija smatra kot skupnonemški interes, za kateri se zavzema Nemčija z vso svojo močjo.

Položaj v državnem zboru. Nujnost proračunskega provizorija se je sprejela z večino glasov. Za nujnost je glasovala tudi Narodna zveza, čeprav se je prvotno sklenilo, da ne bo

naslov brez vprašaja, kajti danes ni več dvoma, da smo obsojeni na smrt. Vprašanje je samo, kje je tista sila, ki nas bo umorila in kje je tista naša moč, ki bo proti nji govorila svoj: ne. Zadnji čas smo imeli pač dovolj prilike slišati našo obsodbo, dokazali pa smo tudi, da so se sodniki prenašli. Tudi Meškova knjiga to dokazuje. V nji zmaguje resnica in pravica nad lažjo in krivico. Pri slabih razmerah, ki vladajo danes v krajih, iz katerih je Meško napisal svojo dramo, se moramo čuditi optimizmu. Razumemo ga le, če ga iščemo v pisateljevi veliki ljubezni do domovine, in v idealni naturi pisatelja, kajti vsakdanje življenje na naših mejah nam kaže malo značajev, kakor so Krista, Ivan, Kovač, pač pa nahajamo mnogo Zaber-nikov, Schreiberjev in Hild. To nam dokazuje, da ne zmaguje dobro in pravo, ampak sila in krivica, kakor je to pogosto v življenju. Dobro in pravo zmaguje takrat, kadar se tega zavedamo, v tem oziru pa na Koroškem še mnogo pogrešamo. Primerjajmo s tem one češke delavce pod Krušnimi gorami, v Pošumavju, v Rudnih gorah, ki se puste metati iz hiš, ki si dajo razbijati svoje narodne dome rajši, nego bi poslali svoje otroke v nemške šole. In 15.000 njihovih otrok, ki izvrši impozantno šolsko

vajeni doslej čitati knjig te vrste. One scene, ki se danes gode po Koroškem, ob Adriji, ob Muri, v Tatrah, pod češkimi gorami in po drugih slavni krajih naše neslavne Avstrije, smo navadno čitali v političnih časopisih. Tudi je najprimernejša oblika zanje potopis ali navaden popis. Vendar opozarjam, da je letos dobil prvo ceno češke akademije roman K. Stáška „Na rozgrani“, ki opisuje boj na severnih čeških mejah. Moramo torej misliti s časom in razumeti, da razburjen in bojevit čas nosi tudi svoje plodove.

Meško je večji umetnik, nego se nam kaže v „Na smrt obsojenih“. Je veliko preliričen, da bi mogel biti bojevit. Kar je zahtevala domovina, je bila ona višja njegova umetnost, ki je lastna njegovi duši, odmev njegovega srca in izraz čustev, ki mu dela veselje pri delu in jo javnost z veseljem sprejema. „Na smrt obsojeni“ pa so mu bili usiljeni in se jim pozna sila — ne sila Meškove poezije — kajti te ni mogel razviti in izraziti, ampak sila zunanosti, razmer, nekaj, kar je prišlo v njegovo tiho tako ljubljeno delavnico in jo zmotilo s svojim krikom. Vsak boj daje snovi za dramo in velika tragedija je, kar se godi na narodnih mejah, ampak boj mora biti v ozadju, v ospredju ljudje. Gotovo je, da je treba, da vidi narod te scene

glasovala in da stopi v opozicijo. Glasovanje za računski provizorij je imelo tudi za posledico razpad češkega kluba, kajti v klubu je bila katoliška stranka za to, da se glasuje za nujnost, dočim so bile ostale češke stranke proti nujnosti. Kakor se sliši, se nameravajo katoliški češki poslanci pridružiti Narodni zvezi in ustanoviti s klerikalnimi Italijani nov blok poslancev, ki bi štel 65 članov in sicer 37 Jugoslovanov, 17 Čehov in 11 Italijanov, kar bi bila že močna skupina.

Zoper bojkot, ki ga izvajajo Čehi na Češkem in Moravskem proti Nemcem, je nastopil ministerski predsednik, ko je voditelju justičnega ministerstva pisal, da je agitacija za bojkot, ki se v velikem obsegu pojavlja v omenjenih deželah, nezakonita in da se je ne sme trpeti. Justične oblasti naj na podlagi kazenskega in tiskovnega zakona strogo izvršujejo predpise, ne da bi se dali vplivati od povzročiteljev, najsi bodo ti še v taki poziciji. Ta fer-man je naperjen direktno proti Klofaču in radikalnim Čehom.

Nagla sodba v Pragi je bila s 15. decembrom t. l. odpravljena, toda odpravljena je bila tudi prepoved, da se ne sme nositi društvenih barv. Vlada je tik pred glasovanjem za proračunski provizorij odpravila naglo sodbo, s čimur je hotela ustreči Čehom, toda obenem se je udala tudi pritisku nemških buršev in nemškega ministra Schreinerja, da je zopet dovolila nošnjo barv in čepic. Burši so takoj zopet prišli na dan v čepicah in trakovih, toda češko občinstvo se je sicer zbiralo v skupinah, do demonstracij pa še ni prišlo.

Samostojna ogrska banka. Avstroogrška banka je skupna banka in edini privilegirani zavod v naši monarhiji, ki sme izdajati papirnati denar. Že pred obnovitvijo nagodbe lanskega leta so zahtevali Madjari svojo samostojno banko, kar se je pa takrat še preprečilo, zdaj so pa zopet začeli velikansko agitacijo za ustanovitev samostojne ogrske banke in se zlasti neodvisna stranka, glavna podpirateljica vlade, poteguje za to zadevo. Predsednik državnega zbora Justh je naravnost izjavil, da brez izpolnitve te zahteve odvisna stranka ne more več podpirati vlade. Ogrska vlada je torej precej v škripeih in radoveden je svet, kako se bo vsa ta stvar rešila. Umevamo popolnoma, da bi bila pridobitev samostojne banke velik korak za gospodarsko neodvisnost Ogrske, čeprav je že zdaj uprava avstroogrške banke deloma avstrijska deloma ogrska. Nemški vodilni listi v Avstriji pridušajo Ogre, naj ne nastopajo v teh trenutkih, ko je država na zunaj tako angažirana, s takimi zahtevami. Patrijotičnim (!) Madjarom je pa vseeno in si mislijo: bomo še lažje ugotovili svojo zahtevo.

Italijansko vseučilišče. Poročali smo že, da je ministrski predsednik Bienert v svojem govoru obljubil, da bo vlada po novem letu predložila načrt zakona za italijansko univerzo.

živo pred seboj, a vprašanje je, če bi ne imele večje umetniške vrednosti in močnejšega upliva, ko bi bile izražene manj realistično.

Skratka: „Na smrt obsojeni“ je knjiga, ki ne bo ostala brez pomena in bo izpolnila svoj namen, to je pokazala bo narodu v teh scenah lumparije, ki se gode na naši narodni meji. Z ozirom na čas, ki ga imamo danes v Avstriji, ko ravno vprašanje na mejah razburja vse duhove, je prišla kot nalašč. To bo Mešku tudi edino plačilo za to nehvaležno delo, in več, to sem prepričan, ni hotel. Kadar bo kdo hotel vedeti, kaj se godi na koroški meji, mu dam „Na smrt obsojene“, kdor pa si bo želel lepe vabljive poezije, mu dam Meškove slike, povesti in druge. Prvi bo poslej bolj pogosto mislil na koroške Slovence, drugi pa se bo radoval lepe povznešujoče umetnosti in bo cenil jezik, ki mu tako govori in — umetnika. S čim sem dosegel več? Ali ne s tem, da sem dvignil človeka in mu pokazal zmisel za pravo poezijo!

Sklepam: Na mejo! Na mejo, vi politiki, manjšinski delavci, mladina, društva, pojdite tja in pišite vi, feljtonisti, časnikarji, potopisci, statistikarji in kdor utegne, naj napiše scene,

Ugiba se zdaj na različne strani, kje se bo ta univerza, ali pravzaprav najprej le juridična fakulteta ustanovila. Poučeni krogi trdijo, da se to zgodi v nekem dunajskem predmestju. Toda Dunajčanje bodo protestirali proti temu, — podžupan dr. Porzer je to že storil, — ker ne marajo Lahov. Nemci tudi niso za Trst, — N. Fr. Presse dela seveda izjemo, — ampak bi dali Italijanom univerzo v Rovereti, italijanskem mestu na Južnem Tirolskem. Kakor je zdaj položaj napet, ko gre tudi Italija v boj za to vseučilišče, bi ne bilo nič čudnega, ko bi se vlada udala zunanjemu pritisku ter kljub protestom Slovencev in Hrvatov ustanovila italijansko vseučilišče v Trstu. Pri nas je res tako vedno, da ne odločujemo sami, ampak da mora vedno kdo pritiskati, ali kaki burši, ali pa kaka inozemska država. Vlada pa zleze pred vsakim pod klop, samo slovenskih poslancev se — nič ne boji.

Malorusko vseučilišče je zahteval poslanec Koleča v državnem zboru, in sicer naj bi se to ustanovilo v Lvovu. Malorusi so na lvovskem vseučilišču že dosegli precej pravice, toda godi se jim kakor Slovencem na Dunaju in v Gradcu. Poljaki jih napadajo in jim odrekajo vsako pravico na vseučilišču. Zadnjič so poljski dijaki napadli cesarjevega namestnika, ki je zastopal cesarja pri promociji nekega maloruskega dijaka sub auspiciis imperatoris. Ne vemo, kako se Poljaki morejo tako vesti, ko jih nemški burši na Dunaju mečejo z univerze. Sami pa delajo doma tudi tako z maloruskimi dijaki. Sicer moramo to pripisovati na rovaš mladeniškega navdušenja in razboritosti, a vendar vse do gotove meje.

Izvoljski o aneksiji. Kakor se poroča, bo ruski zunanji minister podal izjavo o aneksiji v gosudarstveni dumi šele prihodnji petek, torej tega še doslej ni storil kakor se je napačno poročalo.

Ruski poslanik grof Muravjev je dne 14. t. m. umrl v Rimu. Pri sprehodu po korzu mu je postalo slabo, zato je šel v bližnji hotel, kjer je tudi umrl.

Turški parlament se je svečano otvoril 17. t. m. v Carigradu. Povodom tega historičnega dogodka je bilo vse mesto okrašeno in velikansko veselje in navdušenje je vladalo pri prebivalstvu.

Iz slovenskih dežel.

Slovensko gledališče v Trstu. (Dopis.) Dnevnik „Edinost“ je prinesel za marsikoga presenetljivo vest, da „je slovensko gledališče v Trstu (v Hotelu Balkan) v resni nevarnosti. Občinstvo, ki bi moralo polniti lože in parterne sedeže, je skrajno apatično proti prireditvam slovenskega gledališča, tako da je vedno pol ali tri četrtine dvorane prazne. Ob takih razmerah seveda ne more iti dalje!“ Z eksistenčnim vprašanjem slovenskega gledališča v Trstu se je baval odbor Dramatičnega društva

ki jih je doživel tam. Na mejo s prosvetnim delom, s kulturo, s šolami! Toda ne pozabimo, da bo meja takrat stala trdno, kadar bo središče zdravo, ne pozabimo, da je treba velike notranje kulture. Tu je treba povzdigniti vedo in umetnost, da izpolnujeta veliki namen, da tvorita kulturo naroda. Bilo bi škoda, da bi naši umetniki padali v onem boju; oni imajo višjo nalogo: Tvoriti umetnost, ki bo stala na isti višini z umetnostjo drugih narodov, ki bo dvigala narod in bo vselej in vsem stalen dokaz, da smo kulturni narod. In ta umetnost bo tem višja, čim bolj bo pozabljala na narod in politiko in čim bolj bo mislila na človeka. In tu bo Meško lahko podal narodu del, ki bodo višja nego „Na smrt obsojeni“ in bodo v radost njemu in nam. „Na smrt obsojeni“ pa bodo za vselej dokument hudih časov, ko smo premalo mislili na svojo nesmrtnost. Obenem pa bodo dokaz velike pisateljeve ljubezni do domovine, ki je pozabil na vse drugo, samo da je mogel povedati to, kar se je moralo povedati, kajti šlo se je za rodno zemljo in po dolinah je bil boj. Obupen vsklik iz teh bojov so „Na smrt obsojeni“.

IV. L a h.

predz. četrtak. To novost posnemamo iz tržaške „Edinosti“ in smo doslovno navedli besedilo tega lista; besedilo pa izvira očitno iz srede odborove. V Trstu imajo redne slov. gledališke predstave šele drugo sezono in že so — „v resni nevarnosti“. Kje tiči vzrok? „Edinost“ dolži — vsaj med vrstami — inteligenco ozir. premožnejše slovenske sloje v Trstu, zakaj le ti sloji morejo polniti lože in parterne sedeže. A zakaj so ti sloji „skrajno apatični“? Saj se intendantca baš nanje ozira najbolj s svojim repertoarjem. Ta jako požrtvovalna intendantca je sestavila predvsem za inteligenco sila inteligenten, t. j. jako resen literaren program. A vrezala se je pri tem, zakaj inteligenca hoče baš neliterarne igre, hoče le zabave, dražil in smeja! V Trstu je inteligenca pač taka, kakor — drugod: prenasršena, blazirana, naveličana. Literature in čiste umetnosti si želi le v štamperlih, zabave, smeja, burkarstva pa v sodih. Tako je povsod. Na Dunaju imajo okoli 20 gledališč, toda niti eno ne izhaja le z umetnostjo in celó dvorno gledališče igra tudi burke, glume in opremne panoramske spektakle. Celo klasične drame se opremljajo za oko, ker sicer ne bi vlekle. Vzemite v roko le eno številko „N. Fr. Presse“ in čitajte repertoar vseh dunajskih gledališč vsega tedna ter se — učite! Z glavo skozi zid ne morejo niti na dvornem gledališču, dasi zamorejo milijone državne in cesar. zasebne subvencije. Da bi mogel Trst presegati Dunaj?! — Intendantca, ki noče igrati praznim klopem, mora dovoliti primerne koncesije občinstvu ali pa mora likvidirati. Hodiiti treba zlato srednjo pot; na čvetero, petero burk eno literarno igro — tako pojde, drugače ne. V drugi vrsti pa treba za glavnejše vloge vsaj zadostnih igralnih sil, zakaj najmarljivejši diletantje zanimajo dandanes le še po malih krajih, kjer je seveda vsakdo že prvič „kakor rojen umetnik“. Ga. Danilova in g. Verovšek ne zmoreta vsega. Predstave morajo biti predvsem temeljito naštudirane in okusno režirane; jecljanja, pavziranja in šablone ima celo masa kmalu dovolj. Izpremeniti je treba torej predvsem repertoar in popolniti osobe. Potem je eksistenca slovenskega gledališča v Trstu varna.

Tržaške novice. Slovenci v Trstu prodiramo na vsej črti in vlada mora pri vsakem važnem vprašanju računati z nami, ne pa kakor je doslej prakticirala, le z Italijani in smo bili takorekoč brezpraven del tržaških prebivalcev. Naše stalno gledališče je za kulturni napredek Slovencev v Trstu velikega pomena in smo lahko ponosni nanje. Lepo sliko našega napredovanja nam kaže tudi nedeljski izredni občni zbor zadruge jestvinčarjev. Italijanski člani nikakor niso dovolili, da bi se smelo na občnem zboru razpravljati tudi slovensko. Da imajo Slovenci večino v zadruzi, je najbolj pokazalo glasovanje na tem zboru. Italijani so predlagali, naj se račun za leto 1907 in proračuna za 1908 in 1909 odobrita, čemur so slovenski člani ugovarjali in je Slovenec Prelog predlagal, naj se razpravlja o teh točkah. Načelnik je dal predlog na glasovanje in tukaj se je izkazalo, da je bilo navzočih 58 Slovencev in 53 Italijanov, ker so se glasovi šteli in je predlog na ta način prodr. Po tem glasovanju je nastal velikanski hrup na zborovališču in Slovenci so klicali živio. Ker pa načelnik kljub temu ni dovolil, da bi se nadalje slovensko razpravljalo, je nastal tak krik in hrup, da se je moral občni zbor odgoditi. To je bil že četrti občni zbor, ki se vsled slovenske obstrukcije ni mogel vršiti. Italijani sicer z žalostjo konstatirajo slovensko večino, toda videli bodo, da bodo tudi drugod nas v večini našli. Za naš pokret je največ pripomogla narodna delavska organizacija, ki vzbuja z vstrajnim delom pri nižjih slojih slovensko zavednost in ki največ stori, da so se začeli Italijani nas bati in — vpoštevati. Lahki čutijo in se zavedajo, da niso več neomejeni gospodarji v Trstu.

Iz Goriškega. Novo slovensko sokolsko društvo se je ustanovilo v Št. Andražu pri Gorici in je takoj pristopilo 76 članov. Na Koritnici pri Grahovem se je ustanovila Narodna čitalnica in v Jamljah pri Devinu bralno društvo. Vsa ta društva so člani „Zveze narodnih dru-

štev". V Dolenjah ob laški meji so bili pri občinskih volitvah poraženi laški liberalci. V odbor je voljenih tudi 6 Slovencev.

Jubilejne ustanove goriške dežele. V proslavo cesarjevega jubileja je sklenil deželni odbor predlagati deželnemu zboru: 1. da napravi ustanovo za pospeševanje kmetijskega napredka; 2. da ustanovi še 8 brezplačnih mest v morskem zdravilišču za otroke v Gradežu; 3. da se zvišajo visokošolcem letne podpore od 400 K na 600 K in se jim zagotovijo za vso dobo študij. Deželni odbor je tudi podelil podporo ranjenim in bolnim vojakom.

Jubilejno hranilnico ustanove slovenski trgi na Goriškem.

Telefonska zveza Trst-Pazin-Pulj se zgradi v najkrajšem času in je trgovinsko ministrstvo že dovolilo potrebni kredit.

† **Vekoslav Legat.** V Celovcu je umrl vodja tiskarne družbe sv. Mohorja Vekoslav Legat, ki si je za probujo koroških Slovencev pridobil jako veliko zaslug. Veliko je pisal za „Mir“ in „Slov. Narod“ ter nastopal tudi kot govornik. — Bil je 56 let star. Pokopali so ga v Ljubljani. Naj v miru počiva!

Preganjanje slovenskih visokošolcev v Gradcu se nadaljuje z vso brezobzirnostjo. Nemško dijaštvo (recte: divjaštvo!) patroljira po mestu z debelimi gorjaci ter išče svoj plen. Sloven. akademični društvi „Tabor“ in „Triglav“ so vrgli najemodajalci na cesto. Pa naj še kdo reče, da nimajo slovenski visokošolci v Gradcu dobrih časov! A prepričani smo, da se bo barbarstvo nemškonacionalnih pretepačev - buršev še nad njimi maščevalo. Dogodki v Gradcu pa so vladi glasen memento: Slovincem slovensko vseučilišče v Ljubljani!

Celjski Nemci se bodo v prihodnjih deželnozborskih volitvah najbrž malo lasali za mandat volilnega okraja Maribor-Celje, kjer se potegujeta znani dr. Ambrositsch in pa njegov tekmeč v vodstvu celjskih Nemcev Aistrich. Zdaj se napadeta v časopisih in najbrž si bosta stala kot protikandidata nasproti. Ker bodo tudi socijalni demokratje postavili svojega kandidata, ni izključeno, da poslednji prodere. Dobro bi tudi bilo, da bi Slovenci postavili svojega kandidata.

Trgovsko obrtni shod v Mariboru. Slovensko trgovsko društvo v Mariboru je priredilo dne 6. t. m. dobro obiskan trgovski in obrtni shod, na katerem so govorili ravnatelj Ulčakar iz Trsta o pomenu trgovine, zlasti veletrgovine ter važnosti trgovine za Slovence, dr. Žerjav iz Ljubljane je kot zastopnik trgovskega društva Merkur govoril o skupni organizaciji slovenskih trgovcev in o gibanju za gospodarsko osamosvojo. Dr. Pipuš je omenjal, kako se drugi narodi zlasti Angleži in Nemci trudijo za povzdigo trgovskega stanu, ker vedo ceniti važnost trgovine. Spregovorila se je marsikatera beseda in dal dober nasvet, ki ne bo ostal brezuspešen. Tudi mi želimo, da bi rodil ta važen shod veliko sadu za štajerske trgovce, posebno v mariborskem okrožju.

Volitev v trgovsko in obrtno zbornico v Gradcu se udeležijo v štirih skupinah tudi slovenski trgovci in obrtniki. Seveda ni pričakovati kakega vspeha, vendar je že to veselo znamenje, da so se začeli štajerski trgovci in obrtniki tako intenzivno brigati za najbolj važno stanovsko korporacijo.

Vinarska zadruga se je ustanovila v Celju in sicer za vinorodne okraje brežiškega, celjskega in slovenjegraškega političnega okraja. Zadruga se je ustanovila pod imenom I. Južnoštajerska vinarska zadruga v Celju in ima namen, da trajno odpomore vinski krizi, ki se vedno bolj kaže in posebno letos dela preglavico vinogradnikom, ki ne morejo svojega vina prodati. Zadrugo je ustanovila zadružna zveza v Celju.

Wastian ostane! To je bilo veselje v nemškonacionalnem taboru na Spodnjem Štajerskem, ko je Wastian izjavil, da bo kljub odpovedi kandidiral za deželnega poslanca v Mariboru. Toliko časa so mu kadili spredaj in zadaj, imenovali so ga mariborskega častnega meščana, da se je užaljeni Tevton končno le usmili svojih častilcev. Izrekli so tudi nado, da

bo on edini vstanu priboriti nazaj državnozborski mandat v Mariboru, ki je zdaj v rokah socijalnih demokratov.

Kranjsko.

Izid deželnozborskih volitev v splošni kuriji. V Ljubljani pride do ožje volitve med kandidatom narodnonapredne stranke Josipom Turkom, ki je dobil 1120 glasov in Etbinom Kristanom, ki je dobil 1071 glasov. Neodvisni kandidat Mayer je dobil 298 glasov. V volilnem okraju Ljubljanska okolica je dobil kandidat S. L. S. Miha Dimnik 2351 glasov, socijalni demokrat Petrič 812 glasov. V okraju Radovljica-Kranjska gora-Tržič je dobil kandidat S. L. S. Piber 2792, socijalni demokrat Bartl 989 glasov. V vol. okraju Kranj-Škofja loka kandidat S. L. S. Jarc 2371 in soc. demokrat Petrič 73 glasov. V volil. okraju Kamnik-Brdo je dobil kandidat S. L. S. Lavrenčič 2817 in soc. demokrat Kristan 35 glasov. V vol. okraju Vrhnika-Logatec-Idrija-Cerknica kandidat S. L. S. Kobi 3492 in soc. demokrat Straus 1121 glasov. V vol. okraju Postojna-Senožeče-Illir. Bistrica-Vipava-Lož kandidat S. L. S. Ravnikar 3489, soc. demokrat Novak 92 glasov. V vol. okraju Litija-Višnja gora-Radeče kandidat S. L. S. dr. Zajc 2818 in soc. demokrat Čobal 788 glasov. V volil. okraju Krško-Kostanjevica-Mokronog-Trebnje kandidat S. L. S. Hladnik 2847 in soc. demokrat Kristan 101 glas. V vol. okraju Kočevje-Velike Lašče-Ribnica-Žužemberk kandidat S. L. S. dr. Pegan 3113, soc. demokrat Bartl 17 glasov. V vol. okraju Novomest-Črnomelj-Metlika kandidat S. L. S. Matjašič 3169, soc. demokrat Schiffrer 18 in neodvisni (napredni) kandidat Peter Rauch 426 glasov. Volitve so torej končale, kakor je vsakdo pričakoval. Izvzemši volitve v Ljubljani, o kateri govorimo na drugem mestu, je S. L. S. na deželi na vsej fronti prodrla z velikansko večino s svojimi kandidati. Socijalni demokrati so itak postavili samo številne kandidate, od katerih je dobil Straus v Idriji še največ glasov, čeprav ni imel nobenega upanja na zmago. Čudno se nam pa zdi, da ni dobil Čobal več glasov, saj je kandidiral v največjem industrialnem okraju.

Ožja volitev v Ljubljani. [Oficijelni narodnonapredni kandidat Josip Turk je dobil 1120 glasov, socijalni demokrat Kristan 1071 in neodvisni kandidat Mayer 298 glasov. Ker ni nihče od kandidatov dobil absolutne večine, se vrši med Turkom in Kristanom ožja volitev v soboto 19. t. m.

Zakaj je prišlo do ožje volitve? Prvi vzrok je ta, da je imel vsak pristaš narodnonapredne stranke že pri postavljanju kandidatov od strani vodstva vtis, da način, kako se jih je postavilo, ni pravilen in da ni bilo nobenega pravega razpravljanja, katera oseba bi bila najbolj pripravna za splošno kurijo. Drugi vzrok je bila nedisciplinarnost volilcev, ki je izvirala že iz prvega. En del pristašev je na lastno pest postavil kandidata in se takorekoč ločil od stranke. Ostali pristaši so bili pa tako malomarni in brezbrizni, da so ostali doma, vsled tega lahko razumemo, da jih od okroglo 7000 volilcev ni šlo okrog 4500 volilcev volit. Dalje pa tudi ni bilo prave agitacije. Strankino vodstvo ni v tem oziru skoro ničesar storilo. Proglasilo je Turka za oficijelnega kandidata ter ga potem prepustilo — osodi. Moral je sam agitirati in kar so zanj njegovi ožji prijatelji storili. To ni prav in se ne sme več pripetiti. G. Turk je že marsikateremu poslancu s svojo agitacijo pripomogel do izvolitve, zato bi se morali tudi dotični zanj malo bolj pobrigati. Dalje nastane tudi vprašanje, kako so prišli socijalni demokratje do toliko glasov? Res je nekoliko naprednih volilcev volilo Kristana, toda prav malo, glavni kontingent so dali Nemci, ki so šli z Binderjem na čelu volit Kristana. Znani so nam slučaj, ko so Nemci direktno pritiskali na podrejene ljudi, sluge itd., da so morali voliti Kristana. Znano nam je tudi, da so krščanskosocijalni delavci, ki so pri zadnjih državnozborskih volitvah šli za Kregarja v ogenj, zdaj volili Kristana in sicer v velikem številu. Toda kaj bi

ponavljali rekriminacije, najslabše pri vsem tem je, da se gros volilcev ni vdeležil iz same malomarnosti in politične nezrelosti. Vprašanje je vedno: ali sem pristaš te stranke ali nisem. Ako sem, grem volit, bodisi tudi najhujšega sovražnika ali če mi je strankino vodstvo še tako neljubo. Držati se mora disciplina in če se ta ne bo bolj gojila, bo še slabše postalo. Ako se pristaš vzdrži volitve, ne protestira s tem proti vodstvu, ampak proti lastni stranki, kateri pa vendar ne želi nič slabega. Res je zadnji čas, da politične organizacije ljubljanske vzamejo v roke politično vzgojo somišljenikov narodnonapredne stranke.

Deželnozborska volitev dveh mestnih poslancev v Ljubljani se vrši v torek, 22. decembra t. l. Kandidata narodnonapredne stranke sta Ivan Knez, trgovec in dr. Ivan Oražen, zdravnik v Ljubljani. Protikandidatov doslej še ni prišlašenih. Ker se kandidaturi omenjenih gospodov od nobene strani ne oporeka, smo mnenja, da sta vsem po volji, zato pa tudi pričakujemo, da ju pojdejo narodnonapredni volilci v malo bolj častnem številu volit nego v ponedeljek Turka. Tukaj odločujejo interesne skupine in kandidata sta tudi iz teh skupin vzeta, dr. Oražen je pa še posebno priljubljen pri vseh slojih ljubljanskega prebivalstva. V interesu stranke, še bolj pa, da se pokaže vsaj zdaj disciplina, prav toplo priporočamo kandidata in pozivljamo, da ju gredo v torek vsi napredni volilci volit.

Poslanec Hribar je imel 11. t. m. dolg govor v državnem zboru, s katerim je zamašil usta nemškemu poslancem kakor tudi nemškemu časopisju. Ovrget je različne neresnice glede zatiranja Nemcev in glede septemberskih dogodkov. Nemci so kar jeze pihali ter motili govornika z različnimi medklci. Govoril je tudi o slovenskem vseučiliškem vprašanju ter očital Bienertu, da se v svojem nastopnem govoru ni dotaknil tega važnega vprašanja, ki se mora rešiti prej ali slej. Govornik je razpravljal tudi o bosanskem vprašanju ter zavzel stališče Slovencev.

Napredno učiteljstvo je izstopilo iz narodnonapredne stranke. „Učiteljski tovariš“ z dne 11. decembra 1908 je prinesel izjavo in pojasnilo, v katerem izjavlja, da je učiteljstvo izstopilo iz stranke, ne da bi se pridružilo kaki drugi. Z delom med ljudstvom na prosvetnem in gospodarskem polju si hoče priboriti boljših in pravičnejših časov. Svojo izjavo utemeljuje s tem, da je narodnonapredna stranka odrinila učitelja od kandidature ter preprečila Jelenču kandidaturo tako v mestni kakor v splošni skupini. Priznamo, da se niti od vodstva niti od zaupnikov glede Jelenčeve kandidature ni prav postopalo, toda tudi učiteljstvo ni bilo dosledno, ampak je ravno vsled te nedoslednosti prišlo do tega, da se je postavil Turk za kandidata. Najprej so se učitelji jasno izjavili, da ne more njih tovariš kandidirati v splošni kuriji in da raje odstopi. Ker se je to utemeljevalo kakor koncesija socijalnim demokratom, je narodnonapredne zaupnike to ujezilo in ravno vsled tega so zavzeli stališče, da je učitelja kandidirati v splošni skupini. Po tem sklepu bi moralo biti učiteljstvo dosledno ter takoj izvajati konsekvence, če se ne prepusti njih tovarišu kandidatura v mestni kuriji. Tega pa učiteljstvo ni storilo, ampak je vseeno akceptiralo kandidaturo v splošni kuriji. Da je pa prišlo do drugega shoda zaupnikov, kjer se je postavil Turk za kandidata, je bilo pa krivo predsedništvo prvega shoda, ki ni dalo na glasovanje Turkove kandidature, ampak samo Jelenčevo. Tako postopanje je bilo samovoljno in neparlamentarično, zato se je pa pozneje maščevalo in se je vsled tega tudi na prav žalosten način rušila disciplina volilcev. — Kar se tiče izstopa učiteljstva iz stranke, je bil to po našem mnenju prenačilen korak, ki ga vsi učitelji tudi ne odobrujejo. Ta sklep velja doslej le za ljubljansko učiteljstvo in prav gotovo se nadejamo, da se bo na zaupnem shodu dne 27. t. m. pojasnila ta diferenca, katero so zakrivali nepričakovani odnošaji.

Javni shod dne 6. decembra, ki so ga sklicali dr. Oražen, Ribnikar in dr. Žerjav je

vzbudil občno pozornost ne le pri nas, ampak tudi v oficijelnih krogih. Češki listi so ga v obširnih izvlečkih registrirali, tako tudi „N. Fr. Presse“. To kaže tudi dementi ministra Košuta, ki pa prav nič ne izpremeni na dejstvu, da je vabil južne Slovence, naj nastopijo proti Avstriji. Taki shodi so nam potrebni ne samo v Ljubljani, ampak tudi na deželi. Prireditelji tega shoda naj uvažujejo to potrebo, čeprav nekaterim gospodom že zadnji shod ni bil všeč. Veliko je pač vzrok osebna nestrpnost.

Klerikalci in shod 6. decembra. Na tem shodu ni padla niti ena beseda zoper S. L. S. in vsakdo, ki je poslušal besede govornikov, je priznal, da je hvalevreden tak odločni nastop in da je potrebno, da se pove odkrita beseda naši pristranski vladi. Klerikalcem ta shod ni bil všeč, a ne samo to, „Slovenec“ je precej grdo presifliral dr. Žerjava v neki notici in dr. Krek je celo kot oficijelna oseba pri shodu zaupnikov S. L. S. smešil govornika, ko je dejal: Radikalne resolucije prepustimo živinski nadzornikom in ravnateljem raznih zadržug. Vemo, da je najlepši poklic biti profesor bogoslovja in imeti dovolj časa za politiko, toda veliko bolj hvalevredno je, če se ljudje poleg izpolnjevanja težkih stanovskih poslov žrtvujejo še javnosti in takemu delu, od katerega gotovo ni pričakovati kake koristi. Saj se je tudi dr. Krek širokoustil ravno na omenjenem shodu, da se mora z beraško politiko napram vladi nehati, zdaj je pa najbrž vseeno glasoval za nujnost proračunskega provizorija. Končno še nekaj. Toliko se je govorilo v obeh slovenskih dnevnikih in tudi sklenilo, da, če se bo strankarski boj vršil, se bo to godilo v dostojni obliki in bo zlasti izpadel grdi osebnostni boj. Kako se drže klerikalci tega, smo zgoraj povedali, zdaj se vidi, kakšen je tisti pošten in dostojen boj. Veliki demokrat, ki bi najraje marksiste in veleindustrijalce spravil pod eno streho, zasmehuje mlade delavne ljudi in jih zmerja z živinskimi nadzorniki; „Slovenec“ mu je že parkrat sledil na tem polju, mi mu pa ne bomo! Omenili pa bomo še nekaj besed o tem.

Shod zaupnikov narodnonapredne stranke iz cele dežele se vrši dne 27. decembra 1908. Zaznamek ljubljanskih zaupnikov se izpremeni in bodo v tem oziru veljali zaupniki, ki jih bodo predlagale ljubljanske politične organizacije.

Združeni narodni odbor v Ljubljani je uvažuje vse dejanske razmere in potrebe na Slovenskem storil soglasen sklep, da ostane v permanenci.

Majhen škandalček lahko nazivljemo dejstvo, da je neka volilna komisija, v kateri so odločevali napredni člani, zavrgla 30 glasovnic, ki so se glasile samo na ime „Josip Turk“, ko so je vendar že lansko leto tako prakticiralo, da je zadostovalo samo ime kandidata, ki je oficijelno nastopil.

Kranjska hranilnica. Naval na kranjsko hranilnico se še vedno nadaljuje in sicer ima to gibanje popolnoma drug pomen nego začetkom po 20. septembru. Takrat so ljudje vsled narodne užaljenosti dvigali denar, prešinjala jih je zavest, da store narodni greh, ako podpirajo nemštvo na Kranjskem s svojimi vlogami. Danes je pa položaj drugačen. Danes dvigujejo svoje vloge ne samo zavedni ljudje, ampak sploh vsak, ki se boji denar izgubiti, ker občinstvo zdaj že ve, da ni varnosti za njih vloge. Hranilnica pa izkazuje, kakor smo izvedeli iz zanesljivega vira, le fiktivno stanje vlog, kajti sklenjen je dogovor z kreditnim zavodom, da prevzema ta hranilne knjižice, katere so stranke realizirale, da tako potem hranilnica še vedno lahko izkazuje te hranilne vloge. Sluge kranjske hranilnice hodijo kar po hišah in nagovarjajo ljudi, naj pustijo denar v hranilnici. S služaji lahko postrežemo. Najhujše za hranilnico pa šele pride. Hranilnica odpoveduje terjatve Slovincem, ne pa izvenkranjskim dolžnikom. Ko bo pa realizirala posojila v Opatiji, Trstu, Gradcu in na Dunaju, se bo pa pokazalo, da je okrog 8.000.000 tako zabitih in na take nepremičnine danih, da se jih bo z velikansko izgubo realiziralo. Ko je hranilnica odpovedala že večjim dolžnikom, je začela odpovedati manjšim in sicer, kar moramo kot nesramnost označiti, po od-

vetnikih, samo da imajo dolžniki večje in nepotrebne stroške. Lahko si mislimo, da hudo zadenejo kakega malega posestnika ti nepotrebni stroški vsled odpovedi po odvetnikih.

Idrijska realka se podržavi. V državnem proračunu za leto 1909 je vstavljena tudi postavka za podržavljenje realke v Idriji, za kar je občina že pred dvema leti prosila. S tem se bo torej idrijski občini odvzelo veliko breme.

Dopis iz Toplice na Dolenjskem. 50 glasov je lepo število za nekandidata v odgovor toplišskemu obrekovalcu v „Domoljubu“ in „Slovenec“. Da ni gospod Kline sam odgovarjal, bi jih bilo še lepše število, pa s tem je že dovolj izrečeno zaupanje možem, katere spoštujemo doma in drugod. Ne bomo pisali več o tem in ne klicali v spomin bič in besed Jezusovih, ko je stopil v hišo svojega očeta in videl razne mešetarje in barantavce, ker pride itak kmalu izprememba in iz te zaželjeni mir. To upamo in tako prosimo Boga in gospoda škofa. S prižnice pa pričakujemo besede iz sv. Evangelija, ne pa klobasanja o volitvah. Volilci.

Rodoljubi, pozor! Računski listki družbe sv. Cirila in Metoda se v zadnjem času prav malo uporabljajo, še manj pa naročajo. Ti listki bi lahko pripomogli družbi k prav izdatnim dohodkom, če bi se le povsod uvedli. Vse prijatelje naše družbe vljudo prosimo, da zahtevajo po vseh gostilnah, kavarnah in trgovinah računске listke.

Raznoterosti.

Grof Lev Tolstoj se je z vso odločnostjo izrekel proti Avstriji in proti aneksiji Bosne in Hercegovine.

Prometno ministrstvo. V vladnih krogih se resno bavijo z idejo o ustanovitvi novega prometnega ministrstva, ki naj bi prevzelo pošte in parobrodstvo. Nova stolica se hoče oživotvoriti obenem z novim koalicijskim ministrstvom.

Slovanska trobojnica na Dantejevem spomeniku. Na Dantejevem spomeniku v Tridentu je nekdo ponoči izobesil italijansko zastavo z napisom: „Slava belfjorskim mučnikom!“ in slovansko trobojnico z napisom: „Slava Prahi!“ Policija je obe zastavi zaplenila.

Nemški Schulverein je zopet dovolil okrog 8000 K podpor, med temi šolam v Borovljah in Velikovecu na Koroškem, Travi na Kočevskem in deset ustanov za učence lesne strokovne šole v Kočevju.

Parmova opera Ksenija se bo vprizorila sredi januarja prih. leta v gledališču na Dunajščici na Dunaju.

Prevažanje oseb po zraku. Listi poročajo, da je družba Aeral Navigation Company v Novem Jorku sklenila uvesti z majem prihodnjega leta redno prevažanje pasažirjev po zraku in sicer od Novega Jorka do Bostona. V Bostonu ima družba celo delavnico za zrakoplove, ki bodo to službo opravljali. Kakšne vrste zrakoplovi se bodo rabili, je seveda še tajnost. To je gotovo lepa perspektiva za najbližjo bodočnost: mesto železnice ali ladije se bodo ljudje posluževali zrakoplovov!

Eulenburgovci na Francoskem. Dva tajna policista sta v Verzajlu že dlje časa opazovala, da zahajajo v neko hišo majhni raznašalci brzojavk, pekovski vajenci in drugi dečki, dočim prihajajo in odhajajo zvečer starejši gospodje. Policista sta preiskala hišo ter našla v nji skrivno shajališče pariških homoseksualnih lahkoživcev iz boljših krogov.

Anton Müller, vinotržec, Domžale

(Kranjsko)

Priporoča izborna zalogo vsakovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah

Posojilnica v Radovljici

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Rezerv. zaklada
iznaša:

kron 82.000

s podružnico na Jesenicah

sprejema hranilne vloge od
vsakega in jih obrestuje

Denarni promet
v letu 1907:

kron 5.500.000

po 4 1/2 %

brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotovi denar, ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Posojila

se dajejo na vknjižbe brez amortizacije po 5 1/4 % ali z 1 % amortizacijo, na menice pa po 6 %.

Eskomptirajo se tudi trgovske menice.

Posojilnica sprejme tudi vsak drug načrt amortizacijskega dolga.

Urađuje se v centrali in v podružnici **vsak dan od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 6. ure popoldne izvzemši nedelje popoldne.**

Poštno-hraniln. račun centrale št. 45.867. Podružnice na Jesenicah št. 75.299.

Podružnica v Spljetu

Delniška glavica:

2.000.000 K

Rentni davek plačuje banka sama.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani

obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun od dne vloge do dne vzdiga

po $4\frac{1}{2}\%$

Sprejema zglasila za subskripcijo deležev „Hotelske družbe z o. z. Triglav“ po K 500—, 1.000—, 5.000— in 10.000—.

Podružnica v Celovcu

Res. fond:

200.000 K

Rentni davek plačuje banka sama.

Fran Čuden

v Ljubljani v Prešernovih ulicah

- Urar -

Delničar tovarniške družbe „UNION“ za izdelovanje najboljših ur v Švici

Trgovec z zlatino in srebrnino. Ekspor.

Ceniki zastoj in poštne prosti.

Kot zanesljivo uro priporočam posebno „Union“.

Zlate svetinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najbolj. kosm. zobo-
čistilno sred-
stvo!

SEYDLIN
Izdelovatelj
O. Seydl
Ljubljana, Spital.-Stritar, ul. 7

Dobi
se
povsod

Anton Turk

knjigovez in založnik v Ljubljani na Dunajski cesti

priporoča:

„Velika egiptovska sanjska knjiga“

ki obsega 320 strani; razlaganje sanj, navodilo za srečkanje, srečni in nesrečni dnevi in kažipot človeškega življenja, kazalo o različnem pomenu sanj po posameznih nebeskih znamenjih.

Cena 60 vinarjev po pošti 10 vinarjev več.

Jos. Rojina v Ljubljani

v Šelenburgovih ulicah št. 5

priporoča

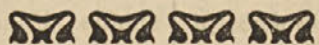
elegantne obleke po meri

~ iz pristnega angleškega blaga. ~

Priporoča svojo zalogo izgotovljenih oblek, plaščev iz tirol. nepremočljivega lodna. Najsolid. postrežba.

Slovenci spominjajte se podpor-
nega društva za
slovenske visoko-
šolce v Pragi.

Ludovik Widmayer v Ljubljani

Resljeva cesta št. 3. Ustanovljena obrt od leta 1828.

v lasni hiši poleg Fran Josipovega
mostu 6 poprej skoz 24 let na
Bregu številka 10.

proda vsake vrste hišno ogravo kot: celo
ballišče, omare, postelje, mize, stole ter
tudi skrinje itd. iz mehkega in trdega lesa,
kakor tudi modroce, zimnate in na peresih.
Ogledala in podobe lastnega izdelka.

Veronika Kenda

Ljubljana, Dunajska cesta 20

Zaloga papirja,
pisalnih in risalnih potrebščin

Glavna zaloga

š. Slatnarjevih zvezkov

Oglejte si — **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnih križev itd. pri

FR. STUPICA v LJUBLJANI
na Marije Terezije cesti št. 1
in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnotam zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in guojnico, vseh vrst tehtnice in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

Slovenci,

kupujte užigalice v korist družbi

sv. Cirila in Metoda.

Julija Štor

v Prešernovih ulicah št. 5.
poleg Mestne huanilnice

Največja zaloga

moških, ženskih in otroških čevljev

iz najboljših tovarov, domačih in tujih.

Turistom priporoča pristne gojserske gorske čevlje

Zmerne cene.

Solidna postrežba.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice

Največja izbira izgotovljene obleke
za gospode, dame in otroke.

Drogerija ANTON KANC

Ljubljana, Židovske ulice 1.

priporoča: drogve, kemikalije, ustne vode in zobni prašek; redilne in posipalne moke za otroke, dišave, toaletne predmete, fotografske aparate in potrebščine, obvezila sredstva za desinfekcijo, pase in vosek za tla, čaj, rum, konjak, mineralne vode in soli za kopel. Zaloga karbida.

Oblastveno koncesijonirana prodaja strupov.
Kupuje vsakovrstna zelišča (rože)
semena, korenine, cvetje, lubje itd.

Priporočajte

povsod

„Naš List“

FR. ŠEVČIK

puškar

v Ljubljani, Židovske ulice št. 7.

Priporoča svojo veliko zalogo najboljših pušk in samokresov najnovejšega sistema, kakor tudi municijo in vse druge lovske priprave po najnižjih cenah.

Popravila se točno izvršujejo.

Cenik na zahtevo zastoj.

Češko posteljno perje po nizki ceni!

5 kilo: novo naskubljeno K 9-60, boljše vrste K 12—, belo puhasto naskubljeno K 18— K 24—, snežnobelo puhasto naskubljeno K 30—, K 36—. Razpošilja se franko po povzetju. Zamenja se ali vzame nazaj proti povrnjeni poštini.

Benedikt Sachsels, Lobes 369, P. Plzen, Češko.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Ustanovljena
leta 1882

v Ljubljani

Ustanovljena
leta 1882

Podrejena skontraciji „Zveze slov. zadrug“ v Ljubljani

na Dunajski cesti št. 18, na vogalu Dalmatinovih ulic

obrestuje hranilne vloge po

Poštno-hraniln. urada
št. 828.406.

$4\frac{1}{2}\%$

Telefon št. 185.

brez odbitka rentnega davka, katerega posojilnica sama za vložnike plačuje.

Uradne ure od 8. do 12. in od 3. do 4. ure popoldne.

Hranilne vloge sprejemajo se tudi po pošti in potom hranilničnega urada.

Stanje hranilnih vlog
K 12,434.933-24

Upravno premoženje kmetske
posojilnice 31. dec. 1907
K 12,888.795-43

Denarni promet
K 59,197.246-20

Varnost hranilnih vlog je tudi zjamčena po zadružnikih.

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $1\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije; na menice po 6% . Posojilnica pa sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizovanja dolga.